

מסורת הש"ס

(א) ב"מ י"ב גיטין נט.; (ב) גיטין פא. ב"מ יג.; (ג) נלקמן מו. ב"מ ה.; (ד) ב"מ קא; ועי' מ"ש בהפלאה שזכרכין ערך כסא; (ה) נפי' חזק' ב"ב ל. ד"ה לא; (ו) נ"י מהרש"א; (ז) נלקמן מה.; (ח) שייך לממ"י בריש פרקין.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מהי איכא וכו' גבי הא דלמר רב פפא אי פקח הוא מייתי לי כ"ל ותיבת נחמן ותיבת שמעון נחתק; (ב) ד"ה ולמר וכו' דלית ליה עליה אלא שזועה;

גליון הש"ס

גמ' ותקנתא לתקנתא לא עבדינן; עי' נקמן דף מו ע"א חזק' ט"ז דנרנני: תוס' ד"ה ואנן וכו' אם הוא חייב ואינו משלם. עי' ב"ק דף קמ ע"א חזק' ד"ה ר"י: ד"ה ולבר וכו' ואם יכול אין ראה. היינו דלמדי' דלא מהפכים גדלויותא דרי' התבע לישנע כיון דשועמו איי' לספק. רק דיטול הוא להטיל שזועה עליו כמו על השטר דיטול לומר השנע לי כזה יטול והטוב להקף שזועה זו השנע ופטור. אבל אלא גדלויותא מהפכין מתפק התבע שזועמו עליו ואיך התבע לזכע כנעלי' פטור. ודלא כהמחש"ס נדחק חזק:

רבינו חננאל

דמתני לה אסיפא אמר לך הכא אמר רב נחמן משביעין אותו שברעת היסת משום דאיכא דאריא דממונא. פירוש עיקר. דהא הודה לו מקודם כגון הא דגרסינן בפרק חומר בקדש (חגיגה כא) א"י אליצא א"ר חנינא עשר מעלות שנו כאן כו' עד מאי טעמא הראשונות דאית להו דררא דטומאה מדאורייתא גזרו בהו רבנן כו'; מה איכא בין שזועה דאורייתא לשזועה דרבנן. ואמר בדרבנן אי אמר לית השבע וטול הדין עמו בדארי' (למימר) נ"א. ולמון' לא רב אשי אפילו בדאורייתא מפכינן. ולית הלכתא כותי. והלכתא כותיה בכל התלמוד בר מפי'ך שזועה וחזירי. וסימנך הפך לבן. והני חזירי מפורש בפרק בהמה המקשה מר בר רב אשי בענין צומת הגידין כיון דדייגי אע"ג (החזירי) ודלא חזירין; הני תרתי בלחוד לית הלכתא כותיה. ואליבא דמר בר רב אשי. מאי בינייהו ואמרין בדאורייתא אם לא ישבע נחתין לנכסיה ונחתין אותן לחובע אבל בדרבנן לא נחתין לנכסיה. ולר' יוסי דתנן בגיטין פרק הנוקיץ מציאת חרש שועה וקטן יש בהן גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור. ואוקימנא קסבר מוציאין אותו בדיינין. הנה אפילו בדרבנן נחתין לנכסיה.

שזועה דאורייתא. הבהא במקצת הטענה. שזועה דרבנן הא דרב נחמן: **מיפך שזועה**. אם אמר הנתבע לתובע השזע וטול: **מיסת לנכסיה**. אם אמר איני נשבע ואיני משלם יורדין לנכסיו ונותנין לזה: **שכנגדו חשוד**. הנתבע חשוד על השזועה ותנן לקמן (דף מד:) שתקנו חכמים שיִשבע התובע ויטול: **סנקטא היא**. שזועה ענמה של היסת תקנתא היא ותקנתא שיהא תובע נשבע ונטול לתקנתא היסת שזועה שלא צאה עליו אלא בתקנת חכמים לא עבדינן ויפסיד התובע בלא שום שזועה: דפליגי עליה **דרכי יוסי**. גבי מציאת חרש שזטה וקטן: **נקטיה לנוכסיה** דלשזקיה **לגלימיה הוא**. אחוזו צדיקו התלוים בו עד שיתן לו תלית שעליו כלומר כיוון דמשמתין ליה לעולם עד דלתיב ליה לית לך למיתת לנכסיה עדיף מהא. כל דכר תלוי צמחוצר קרי ליה כזכא כדאמר אבול גרמא וממיה לכזכא ואמר תמרי באלו הן הגולין (מכות דף טז.): **עד דמטי זמן נגדיה**. לבתר תלתין יומין כדאמרין רב מנגיד אמאן דמשהי שמתיה דרבנן עליה תלתין יומין בהאשה נקית (קדושין דף יב:): **אשטבע** לי. דלא פרעתיך: **וי מה צין זה**. שלא פגס שטרו לפוגס שטרו דתנן (כתובות דף פז.) הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא שזזועה כיִד היתה כתובתה אלק וזו והוא אמר התקבלת כתובתיך והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה האילן ומודית צמנה פוגמת את שטר כתובתה ולא תפרע השאר אלא שזזועה דליכא למיסמין מו אשטרא דליכא לנימנר טפי קיבלה והשאת דאמרת משזיעין לו מה יפה כמו משאס פגס את שטרו: **הסס**. גבי פגס את שטרו אע"ג דלא טעין לזה אשטבע לי אלא אומר פרעתיך טעינין ליה אגן ואמרין לבצע להשטר השזע:

משלת. מפשיט: **לא מוזדקקין** ליה. **להשבע** דמחוי דחשדין ליה ולא לגבות לו דהא אמר ליה אשטבע לי דלא פרעתיך: **נפסיו לך פטור**. אף משזועה ומיזה שזועת היסת איכא: **והא הכא כיון דפנעיה צעדים**. והודה לו בפניהם כמאן דאחזיפה צעדים דמי: נמתין

שזועה דאורייתא. הבהא במקצת הטענה. שזועה דרבנן הא דרב נחמן: **מיפך שזועה**. אם אמר הנתבע לתובע השזע וטול: **מיסת לנכסיה**. אם אמר איני נשבע ואיני משלם יורדין לנכסיו ונותנין לזה: **שכנגדו חשוד**. הנתבע חשוד על השזועה ותנן לקמן (דף מד:) שתקנו

ומאן דמתני לה אסיפא הכא הוא דאיכא דררא דממונא אבל התם דליכא דררא דממונא לא מאי איכא בין שזועה דאורייתא לשזועה דרבנן איכא בינייהו ״מיפך שזועה בדאורייתא לא מפכינן שזועה בדרבנן מפכינן ולמר בר רב אשי דאמר בדאורייתא נמי מפכינן שזועה מאי איכא בין דאורייתא לדרבנן איכא בינייהו ״מיות לנכסיה בדאורייתא נחתנין לנכסיה בדרבנן לא נחתנין לנכסיה ולרבי יוסי דאמר בדרבנן נמי נחתנין לנכסיה דתנן ^(א)מציות יחשׁו' יי' בהם גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור ^(ב)ואמר רב חסדא גזל גמור מדבריהם למאי נפקא מינה להוציאון בדיינין מאי איכא בין דאורייתא לדרבנן ״איכא בינייהו שכנגדו חשוד על השזועה בדאורייתא שכנגדו חשוד על השזועה אפכינן ליה שזועה ושמו אידוך ^(ג)בדרבנן תקנתא היא ^(ד)ותקנתא לתקנתא לא עבדינן ולרבנן דפליגי עליה דרבי יוסי דאמרו בדרבנן לא נחתנין לנכסיה מאי עבדינן ליה משמתין ליה אמר ליה רבינא לרב אשי הא ^(ה)נקטיה בבובסיה דנשבקיה לגלימיה הוא אלא מאי עבדינן ליה אמר ליה ״משמתין ליה עד דמטי זמן נגדיה ונגדינן ליה ושבקינן ליה אמר רב פפא ״האי מאן דאפיק שטרא על חבריה ואמר ליה שטרא פרוע הוא אמרינן ליה לאו כל כמינך זיל שלים ואם אמר לשתבע לי אמרינן ליה אשתבע ליה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ומה בין זה לפוגם את שטרו א"ל התם ״אע"ג דלא טעין איהו טעינין ליה אגן הכא אמרינן ליה זיל שלים ליה ואי טעין ואמר אשתבע לי אמרינן ליה זיל אשתבע ליה ״ואי צורבא מרבנן הוא לא משבעינן ליה א"ל רב יימר לרב אשי צורבא מרבנן משלח גלימא דאיגשי אלא ילא מוזדקקינן ליה לדגינה: מנה לי בידך כו': אמר רב יהודה אמר רב אסי המלוה את חבריו בעדים צריך לפורעו בעדים כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי יכול לומר לו פרעתך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למודה"י תנן מנה לי בידך אמר לו הן לאחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך פטור והא הכא ^(א)כיון דתבעיה בעדים כמאן דאחזיפה בעדים דמי וקתני פטור תיובתא

יכול אין ראיה לרב האי משם ועוד דלא דמי דזההיא דלקמיה ודאי תקנו רבנן משום דשמיחא דמתרמי וזמין טובא דבתר דפרעיה אשתיא שטרא צדיה כדאמרין בפ"ק דב"מ (דף טו:) אשתמוטי דקא משתמיט דלמר ליה למחר יתיבא לך השתא לימיה גבאי אי נמי אפשטיי דספרא זייר ליה אבל לגבי שזועה דאורייתא למנה להם לתקן שיכול להופכה והשתא ההיא דלקמיה אחיא אפי' כמאן דפליג אמר בר רב אשי ורבינו יתחק מנא בתשובות קדמוניות דלא מפכינא שזועה דאורייתא וכן ב"ג וצסדר תנאים ואמוראים דהלכתא כמר בר רב אשי בצוליה הש"ס בר ממיפך שזועה ואודיתא אף מה שכתב צסדר תנאים ואמוראים דמיפך שזועה כגון שהיה המחויב שזועה חשוד וקאלמר מר בר רב אשי דמפכינן אכנגדו אין נראה דבחשוד לא איירי אלא בצמוך דלמר איכא צינייהו שכנגדו חשוד אלא כפירוש הקוטרס דלמר נתבע לתובע השזע וטול ור"ח נמי פסיק דהלכתא כותיה ככל הש"ס בר ממיפך שזועה וחזירי וסימנך הפך לבן וחזירי צפ' צהמה המקשה (חולין דף עו: ושם) גבי זומת הגידין דקאלמר זייגי אף על גב דלא חזירי: ״ועמ"ש צס"ד על הגליון סנהדרין דף כט: במסופות ד"ה מר צריאל״:

וְלַרְבִּי יוֹסֵי דְאִמֵּר בְּדִרְבָּנָן גַּמִּי נַחְתִּינָן. קאת מימנא דרבנן נמי לא איירי אלא בההיא דלא הוי גזילה אלא מפני דרכי שלום אבל היכא דהוי גזל גמור מודו נחתין לנכסיה וה"נ היכא דליכא שזועה דרבנן: **וְכִי מַה בֵּין זֶה לַפּוֹגֵם שְׂטָרָא**. ואל"ת תקשה אלמנא מנא משתבע ליה ומיזה נראה דטעמא לאו משום הכי הוא דלפ"י לא מצי אצוהון טעין טעינין לימתי דצפרק הכותב (כתובות דף פו: ע"ש) אמרינן כתב לאשתו נקי נדר נקי שזועה לא תפרע מן היתומים אלא שזזועה אלמנא עבדו רבנן תקנתא לימתי אפי' במקום שאין האז יכול להשזיע:

יֵאֵינָן דְּךָ בִּידֵי אֲבָא דְיִטְרָא בְּסָף פְּטוֹר. מהשתא הו"ל לרב לאפלוגי ור"ג] דפליג צסיפא בשטעטנו חטין והודה לו בשעורין ולשמואל דלעיל שתי כסף יש לי צידך והלא אומר אין לך בידי כו' אלא נטר עד לבסוף ופליג אכולהו ואיך דקדק אמאי צריכי כל הנך ואיכא מינייהו דמתי איירי:

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות

מא. ובאין דתני אסיפא כו'. אור"ת השתא דלא איתמר הלכתא

כחד מהקך לשיני היכא דליכא דררר דממונא לא משזענין ליה מספק דהמע"ה וואעפ"כ לא היה מוחה צדיינים המשזעין וקאת נראה להשזיע דליכא דלמרי טפל ללשון ראשון כמו שאומר ריבצ"א מיהו אור"ת דאלוין בתר המיקל וכן משמע בפ"ק דב"מ (דף ה.) גבי ההוא רעיא דמיימיה הסם מילתא דר"ר ארישא דמתני' ור"ת דוחא דליכא למימר דהתם רישא דמילתא נקט ומסיפא פריך דמשזענין ליה היכא דליכא דררר דממונא דהתם נמי איכא דררר דממונא ועוד דהא איכא סהדי דלכל תרי מינייהו ורב האי גאון פירש דלא משזענין ליה אלא משמתין ליה על תנאי שהיא צשמתא *אס הוא חייב ואינו משלם: **מאי איכא בין שזועה דאורייתא לשזועה דרבנן**. צפ' הכותב

(כתובות דף פח. ושם) גבי הא דלמר רב ^(א) נחמן אי פקח שמעון מייתי ליה לידי שזועה דאורייתא פירש בקונט' דפקא מינה דבדאורייתא צני למיינקט חפלא צדיה וצדרבנן לא צעי ואין נראה דההיא נפקותא לא אמרינן הכא ועוד דצפרק השולח (גיטין דף לה. ושם) גבי אלמנה דקאלמר אדריה צבית דין ואשזעה חוץ לבצ"ד פי' בקונט' גופיה דבצ"ד לא צעי אשזזועי משום דצעי אנקוטי חפלא צדיה אף על גב דשזועה דאלמנה שזועה דרבנן היא וצריש שמעתתא דהכותב (כתובות דף פז: ושם) פירש נמי צקוטרס גבי הא דסבר רמי בר חמא למימר שזועה: דאורי' דפקא מינה לאפוכי שזועה: **וְלַמָּר בְּרַב רַב אֲשִׁי דְאִמֵּר בְּדִאֻרֵּי נָמִי מַפְכִּינָן**. ריבין פי' צסם הקוטרס דהלכתא כותיה דקיימא לן כמר בר רב אשי צמיפך שזועה וכן בתשובת רבינו גרשון מאור הגולה וכן רב האי גאון והציר ראיה דהלכתא כותיה מדקאלמר לקמיה האי מאן דמפיק שטרא על חזריה אי אמר ליה האיך אשטבע לי דלא פרעתיך אמרי' ליה זיל אשטבע ליה ומה התם דאית ליה עליה ממון גמור מדלורי' יכול להפך עליו שזועה היכא דלית ליה ^(א) אלא שזועה דאורייתא לב"ש דמצי א"ל אשטבע לי את ולפי דצדיו מאן דפליג אמר בר רב אשי כ"ש דפליג אדלקמיה מיזה הגאונים נחלקו דההיא דלקמיה אי אמר ליה אשטבע לי דלא פרעתיך אס יכול איך לחזור ולומר אשטבע לי את ותפטר *ואס

אשתיא שטרא צדיה כדאמרין בפ"ק דב"מ (דף טו:) אשתמוטי דקא משתמיט דלמר ליה למחר יתיבא לך השתא לימיה גבאי אי נמי אפשטיי דספרא זייר ליה אבל לגבי שזועה דאורייתא למנה להם לתקן שיכול להופכה והשתא ההיא דלקמיה אחיא אפי' כמאן דפליג אמר בר רב אשי ורבינו יתחק מנא בתשובות קדמוניות דלא מפכינא שזועה דאורייתא וכן ב"ג וצסדר תנאים ואמוראים דהלכתא כמר בר רב אשי בצוליה הש"ס בר ממיפך שזועה ואודיתא אף מה שכתב צסדר תנאים ואמוראים דמיפך שזועה כגון שהיה המחויב שזועה חשוד וקאלמר מר בר רב אשי דמפכינן אכנגדו אין נראה דבחשוד לא איירי אלא בצמוך דלמר איכא צינייהו שכנגדו חשוד אלא כפירוש הקוטרס דלמר נתבע לתובע השזע וטול ור"ח נמי פסיק דהלכתא כותיה ככל הש"ס בר ממיפך שזועה וחזירי וסימנך הפך לבן וחזירי צפ' צהמה המקשה (חולין דף עו: ושם) גבי זומת הגידין דקאלמר זייגי אף על גב דלא חזירי: ״ועמ"ש צס"ד על הגליון סנהדרין דף כט: במסופות ד"ה מר צריאל״:

וְלַרְבִּי יוֹסֵי דְאִמֵּר בְּדִרְבָּנָן גַּמִּי נַחְתִּינָן. קאת מימנא דרבנן נמי לא איירי אלא בההיא דלא הוי גזילה אלא מפני דרכי שלום אבל היכא דהוי גזל גמור מודו נחתין לנכסיה וה"נ היכא דליכא שזועה דרבנן: **וְכִי מַה בֵּין זֶה לַפּוֹגֵם שְׂטָרָא**. ואל"ת תקשה אלמנא מנא משתבע ליה ומיזה נראה דטעמא לאו משום הכי הוא דלפ"י לא מצי אצוהון טעין טעינין לימתי דצפרק הכותב (כתובות דף פו: ע"ש) אמרינן כתב לאשתו נקי נדר נקי שזועה לא תפרע מן היתומים אלא שזזועה אלמנא עבדו רבנן תקנתא לימתי אפי' במקום שאין האז יכול להשזיע:

יֵאֵינָן דְּךָ בִּידֵי אֲבָא דְיִטְרָא בְּסָף פְּטוֹר. מהשתא הו"ל לרב לאפלוגי ור"ג] דפליג צסיפא בשטעטנו חטין והודה לו בשעורין ולשמואל דלעיל שתי כסף יש לי צידך והלא אומר אין לך בידי כו' אלא נטר עד לבסוף ופליג אכולהו ואיך דקדק אמאי צריכי כל הנך ואיכא מינייהו דמתי איירי:

תויבתא

בתחלת שנים אחזין בטלית תני ר' חייא מנה לי בידך והלא אומר אין לך בידי ועדים מעדיין אותו שיש לו עליו נ' זה ישלם (עליו) נ' ורשבע על השאר וק"ל כר' חייא: (ב) וקשיא לן הא דתנינן בחותפאת היה טוען מנה בב"ד וכפר ובאו עדים והעידו שחייב לו חמישים וזו הרי זה משלם ופטור על השבועה. ואם היה עד אחד מעידו הרי זה נשבע על הכל: **מתני'** מנה לי בידך א"ל הן למחר אמר לו נתתו לי נתתיו לך פטור:

עין משפט ונר מצוה

בג א מיי פ"א מהל' טוען הלוי סמג עשין זה טוש"ע חור"מ סי' פו פ"א:

בר ב מיי שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ט: **ב**וה ג מיי פ"ז מהל' אביה הל"ב סמג עשין עד טוש"ע חור"מ סי' רע סעיף א:

בו ד מיי פ"ב מהלכות טוען הל"ד סמג עשין זה טור ש"ע חור"מ סי' כז סעיף ז וס"א:

ה נמיי פ"ב מהל' טוען ונטען הל' יז:

בו ו מיי שם פ"א הל' ה סמג שם טור ש"ע חור"מ סי' פו סעיף ט: **ב**וה ז מיי פ"ד מהל' מלוה הלכה ב סמג עשין דז טור ש"ע חור"מ סי' פב סעיף ב:

בב ח מיי שם הלכה א סמג שם טוש"ע חור"מ סי' פד סעיף א: **ב** ג י מיי שם הלכה ב סמג שם טוש"ע חור"מ סי' פב סעיף ו:

מוסף רש"י

גזל גמור מדבריהם. מפני דרכי שלם (ב"מ יב.) אפילו לר' יוסי לאו גזל דאורייתא הוא (גיטין סא.) למאי נפקא מינה. מדרי יוסי, הא אלא לאשמועינן דהאמירו חכמים בתקנתן כגזל גמור (ב"מ יב.) להוציאון בדיינין. לרבינן לא נפיק צדייט ומיזה לר' יוסי גזל מעליל לא הוי לפסל לעדות ולעבדו עליו בלא (גיטין סא.) ותקנתא. דשכנגדו יסבע ויטול דהויא נמי תקנתא, דמן הסורה מי שעליו לשלם הוא יסבע ויפטר מן ההשלטון ואין נשבע ונטול מן הסורה, ואותן המעיין בשזועות (מד:) תקת מהמים הן ולשזועה דאורייתא עבדו רבנן תקנתא, אבל תקנתא לא עבדינן (ב"מ ה.).

רבינו חננאל (התש"ך)

דרבנן לי' יומין ולא קא חבע ליטמיה. והא דרב מפורש ביבמות פרק רבן גמליאל: אמר רב פפא האי מאן דמפיק שטרא אחבריה וטעין דפריע הוא לאו כל כמיניה. אלא אמרינן ליה זיל פריעה ואי אמר ליה ליטבע לי דלא פריעתיה דאורייתא עבדו רבנן מאיביין ליה לאשתבועי ליה והני מילי בדטען הלוח ואמר ליטבע לי אבל אנן לא טעינין ליה כי היכי דשעינן על הפוגם שטרו: ואי צורבא מרבנן הוא האי דמפיק שטרא אחבריה לא מוזדקקין ליה ללוח כר טעין ליטבע לי: **תוספתא** (פ"ה) מנה לי בידך אין לך בידי. וכן ה'טוען היה לך בידי ונתתיו לו או שיש לי בידך במנה כסות במנה פירות פטור: מנה לאבא בידך אין לו בידי או נתתיו לו או שיש לי בידי במנה כסות במנה פירות: מנה לי ביד איבך אין לך בידו כלום או נתנו לך או שיש לו בידך במנה כסות במנה פירות פטור.

בתחלת שנים אחזין בטלית תני ר' חייא מנה לי בידך והלא אומר אין לך בידי ועדים מעדיין אותו שיש לו עליו נ' זה ישלם (עליו) נ' ורשבע על השאר וק"ל כר' חייא: (ב) וקשיא לן הא דתנינן בחותפאת היה טוען מנה בב"ד וכפר ובאו עדים והעידו שחייב לו חמישים וזו הרי זה משלם ופטור על השבועה. ואם היה עד אחד מעידו הרי זה נשבע על הכל: **מתני'** מנה לי בידך א"ל הן למחר אמר לו נתתו לי נתתיו לך פטור:

^[1] ככר הקשה בש"ס צ"מ דף ה' כעין קושא' וזו ע"ת מצרייתא דמני אצוה דרכי אפטוריין וטעין דר"ת מנא הוא ופליג ודברי רבינו צ"ע